

Модуль 1. Базові засади державного внутрішнього фінансового контролю та сучасні напрями його розвитку:

- *Загальна концепція державного внутрішнього фінансового контролю;*
- *Модель 3-х ліній та роль внутрішнього аудиту*

Загальна концепція державного внутрішнього фінансового контролю

➤ **Базовий курс з внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту**

01

сутть державного внутрішнього
фінансового контролю

ЗМІСТ

02

основні складові державного
внутрішнього фінансового
контролю та їх характеристика

03

сучасні напрями розвитку
державного внутрішнього
фінансового контролю в Україні

Впровадження ДВФК в Україні

Україна перебуває у процесі впровадження ДВФК відповідно до зобов'язань, взятих в рамках реалізації Угоди про асоціацію

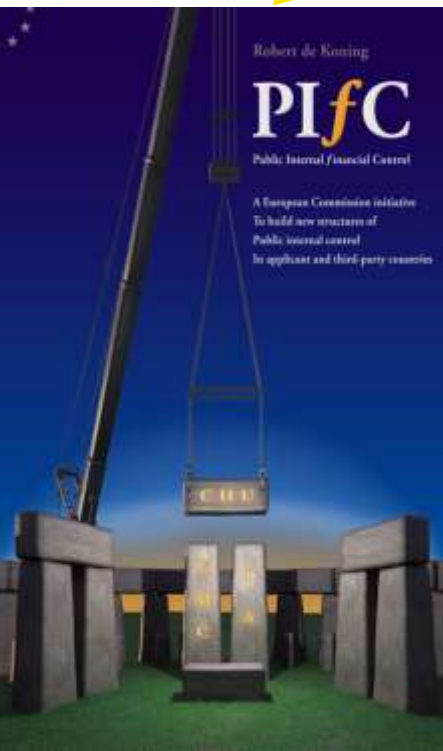
Згідно з ст. 347 Угоди сторони обмінюються інформацією, досвідом, найкращою практикою та здійснюють інші заходи щодо подальшого розвитку системи ДВФК **шляхом гармонізації з міжнародно визнаними стандартами та методологіями, а також найкращою практикою ЄС щодо внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту в державних органах**

ДВФК.....що це?

01

- Концепція, розроблена Європейською Комісією як модель, щоб допомогти державним установам у перебудові середовища внутрішнього контролю і оновлення систем контролю відповідно до міжнародних стандартів і найкращої практики ЄС

02

Ця концепція допомагає організувати механізми управління, для забезпечення дотримання законності та ефективності використання бюджетних коштів, досягнення результатів відповідно до встановленої мети, завдань, планів і вимог щодо діяльності відповідної установи

Сутність державного внутрішнього фінансового контролю

ДВФК – це комплекс заходів, спрямованих на забезпечення у діяльності розпорядника бюджетних коштів економного, ефективного, результативного, цільового, законного та прозорого управління бюджетними коштами шляхом організації та здійснення внутрішнього контролю, внутрішнього аудиту та діяльності з їх гармонізації

Метою ДВФК є зміцнення управлінської відповідальності за ефективним управлінням ресурсами у відповідності до завдань розпорядника бюджетних коштів на підставі принципів належного управління, що забезпечується впровадженням системи фінансового управління і контролю та діяльністю внутрішнього аудиту.

ДВФК не обмежується виключно фінансовими аспектами діяльності, а являє собою структуровану модель та є важливим інструментом державного управління, що дає змогу досягнути поставлених завдань та зменшити кількість проблемних питань, пов'язаних з діяльністю, забезпечити належне (тобто законне, економічне, ефективне, результативне та прозоре) управління державними фінансами.

ЄВРОПЕЙСЬКА МОДЕЛЬ ДЕРЖАВНОГО ВНУТРІШНЬОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ (Концепція державного внутрішнього фінансового контролю («Orange book»), розроблена Єврокомісією)

Управлінці усіх рівнів щодо державних надходжень та витрат повинні бути підзвітними за власну діяльність – не лише на рівні політики виконання, але і на рівні політики фінансового управління і контролю. Кожен керівник відповідальний за формування та реалізацію належних систем фінансового управління і контролю (ФУК) щодо виконання завдань, планування, розробки програм, бюджетування, обліку, контролінгу, звітування, архівування та моніторингу

Внутрішній аудит (ВА) забезпечує підтримку управлінців через об'єктивну оцінку існуючих систем контролю. Роль внутрішнього аудиту – оцінка систем ФУК, сформованих управлінцями, вказування на слабкості/надання рекомендацій для покращення систем ФУК

Центральний підрозділ гармонізації (ЦПГ) – відповідає за розвиток та поширення методологій із ФУК та ВА, що базуються на міжнародних стандартах та кращій практиці, а також за координацію впровадження законодавства щодо управлінської підзвітності (систем ФУК) та ВА

Концепція державного внутрішнього фінансового контролю (Orange book) - встановлює сучасні принципи державного управління та служить вказівкою («дорожньою картою») при побудові державного внутрішнього фінансового контролю

ВІТЧИЗНЯНА НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА У СФЕРІ ДЕРЖАВНОГО ВНУТРІШНЬОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

Стаття 26 Бюджетного кодексу України Контроль та аудит у бюджетному процесі

Внутрішнім контролем є комплекс заходів, що застосовуються керівником для забезпечення дотримання законності та ефективності використання бюджетних коштів, досягнення результатів відповідно до встановленої мети, завдань, планів і вимог щодо діяльності розпорядника бюджетних коштів і підприємств, установ та організацій, що належать до сфери його управління

Внутрішнім аудитом є діяльність, спрямована на удосконалення системи управління, внутрішнього контролю, запобігання фактам незаконного, неефективного та нерезультативного використання бюджетних коштів, виникненню помилок чи інших недоліків у діяльності розпорядника бюджетних коштів і підприємств, установ та організацій, що належать до сфери його управління, та яка передбачає надання незалежних висновків і рекомендацій.

Бюджетним кодексом України встановлено основні засади організації та здійснення внутрішнього контролю, управлінської підзвітності керівників бюджетних установ, внутрішнього аудиту, а також контролю за їх станом

(статті 20, 21, 22, 26, 28, 46, 48, 49, 56, 58, 60, 111 і 113 Бюджетного кодексу), а також близько 100 актів, прийнятих для імплементації положень Бюджетного кодексу

Стратегія реформування системи управління державними фінансами та План заходів з її реалізації

визначає подальші заходи з підвищення рівня управлінської підзвітності та ефективності внутрішнього контролю і внутрішнього аудиту в органах влади

Основні засади здійснення внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів

Постанова Уряду від 12.12.2018 № 1062

Методичні рекомендації з організації внутрішнього контролю
наказ Мінфіну від 14.09.2012 № 995

Порядок здійснення внутрішнього аудиту та утворення підрозділів ВА

Постанова Уряду від 28.09.2011 № 1001

Стандарти внутрішнього аудиту

Наказ Мінфіну від 04.10.2011 № 1247

Кодекс етики працівників підрозділу внутрішнього аудиту

Наказ Мінфіну від 29.09.2011 № 1217

Порядок оцінки функціонування системи внутрішнього аудиту

Наказ Мінфіну від 03.05.2017 № 480

Звітність про результати діяльності підрозділу внутрішнього аудиту

Наказ Мінфіну від 27.03.2014 № 347

РОЗМЕЖУВАННЯ ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ І КОНТРОЛЮ ВІД ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ

ФІНАНСОВЕ УПРАВЛІННЯ І КОНТРОЛЬ

- ✓ безпосередня управлінська діяльність (прийняття управлінських рішень)
- ✓ базується на відповідальності та підзвітності керівника
- ✓ запроваджує систему внутрішнього контролю
- ✓ здійснює оцінку ризиків та управління ризиками
- ✓ здійснюється «зверху донизу» відповідальними за діяльність особами на щоденній основі (не ревізорами, не аудиторами)

ВНУТРІШНІЙ АУДИТ

- ✓ не несе відповідальності за управління і контроль
- ✓ не бере участі у прийнятті управлінських рішень, а лише допомагає керівнику
- ✓ проводить внутрішні аудити та надає рекомендації щодо удосконалення внутрішнього контролю, управління ризиками та системи управління
- ✓ окрема функція, підпорядкована безпосередньо керівнику

Керівники зобов'язані управляти, а це означає, що вони:

- підзвітні за діяльність, яку здійснюють з точки зору обсягів та якості послуг, і
- підзвітні щодо управління фінансами з точки зору ефективності та результативності рішень, які приймаються.

Більша управлінська підзвітність означає, що керівники потребують:

- чітких цілей та завдань;
- кращої та якісної інформації,
яка є основою для прийняття
управлінських рішень;
- можливості оцінювати
економічність, ефективність
та результативність.

ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ З ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ

Міністерства

Інші ЦОВВ

*Діяльність з внутрішнього аудиту організовано
(зокрема, утворено відповідні
підрозділи/введено відповідні посади)
в усіх державних органах*

ОДА та КМДА

Інші ГРК

*(головні розпорядники коштів
державного бюджету)*

*У більшості державних органів (близько 90%) забезпечено реалізацію функції
внутрішнього аудиту на практиці та загальну результативність такої
діяльності*

«Внутрішній аудитор – це права рука керівника!»

Що насправді може зробити внутрішній аудит?

Внутрішній аудит може допомогти організації досягати поставлених цілей за допомогою системного, послідовного підходу до оцінки і підвищення ефективності процесів управління ризиками, контролю і системи управління.

«Внутрішній аудит» vs «Ревізія»

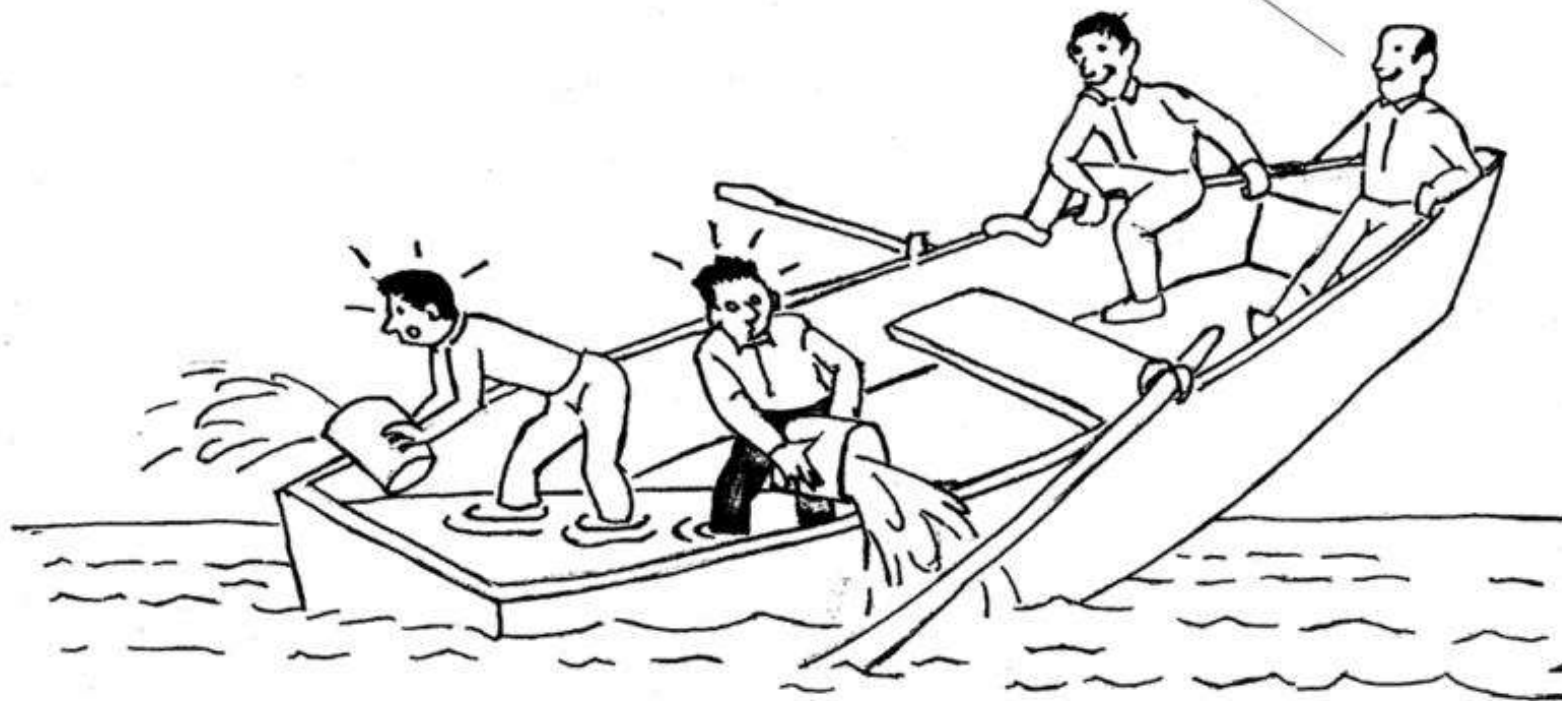
- дослідження причин наявних проблем у діяльності або можливих ризиків;
- надання порад і рекомендацій керівництву щодо удосконалення діяльності

- виявлення порушень;
- притягнення до відповідальності «винних осіб»;
- надання обов'язкових вимог щодо усунення виявлених порушень

***Дуже добре, що протікає не на
нашій стороні***

Еволюція в позиціонуванні внутрішніх аудиторів у світі*

- Сторожова собака (перевірка фінансової звітності, збереження матеріальних цінностей, виконання розпоряджень керівництва організації) – «підтверджуючий» аудит (кінець XIX ст. - 30-ті роки XX ст.)

- Собака – «іщейка» (поряд з перевітками стану обліку і фінансової звітності, операційні перевірки системи внутрішнього контролю в рамках організації) – системний аудит (40-80-ті роки XX ст.)

- Собака - поводитир (участь в удосконаленні процесів управління ризиками, внутрішнього контролю та управління організацією) ризик-орієнтований аудит (90-ті роки XX ст. - початок XXI ст.)

* Використано матеріали семінару для внутрішніх аудиторів ДСНС
([https://www.dsns.gov.ua/files/2017/3/6/777/!_%D0%A2%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%BD%D0%B3_%D0%92%D0%90_%D0%94%D0%BC%D0%B8%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE_%D0%93%D0%A1%D0%A7%D0%A1_02.03.2017%20\(1\).pdf](https://www.dsns.gov.ua/files/2017/3/6/777/!_%D0%A2%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%BD%D0%B3_%D0%92%D0%90_%D0%94%D0%BC%D0%B8%D1%82%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE_%D0%93%D0%A1%D0%A7%D0%A1_02.03.2017%20(1).pdf))

Основні завдання Центрального підрозділу гармонізації:

- **Нормативно-правове регулювання**
- **Розроблення методології у сфері ВК і ВА** *(методичні рекомендації та посібники)*
- **Проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи** *(зустрічі та семінари для вищого керівництва, операційного керівництва та працівників державних органів; обговорення питань ДВФК на засіданнях Урядових комітетів; проведення тренінгів і навчань)*
- **Реалізація пілотних проектів з ВК та ВА**
- **Оцінка стану функціонування ВК та ВА в державних органах**
- **Координація питань ВК та ВА з боку Мінфіну** *(ЦПГ і функціональних департаментів)*
- **Звітування Уряду про стан впровадження ДВФК**
- **Координація та узгодження впровадження ДВФК з реформами державного управління та системи управління державними фінансами**

ДІЯЛЬНІСТЬ ЦЕНТРАЛЬНОГО ПІДРОЗДІЛУ ГАРМОНІЗАЦІЇ (перегляд нормативно-правової бази)

Удосконалення нормативного забезпечення

- **внесено зміни до Бюджетного кодексу**, якими уточнено визначення внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту;
- **затверджено Основні засади здійснення внутрішнього контролю** (постанова КМУ від 12.12.2018 №1062), якими визначено **елементи системи внутрішнього контролю**, врегульовано питання **управлінської відповідальності та підзвітності**, передбачено запровадження щорічного звітування до Мінфіну про стан організації та функціонування внутрішнього контролю;
- **внесено зміни до Порядку здійснення внутрішнього аудиту** (постанова КМУ від 28.09.2011 №1001);
- **затверджено нову редакцію Стандартів внутрішнього аудиту** (наказ МФУ від 14.08.2019 № 344, зареєстрований в Мін'юсті 27.08.2019 за №975/33946), яка **максимально наближена до міжнародних стандартів**
- **внесено зміни до порядку та форми звітування про результати діяльності підрозділів внутрішнього аудиту** (наказ МФУ від 31.07.2019 №329, зареєстрований в Мін'юсті 21.08.2019 за №953/33924), **що дозволить забезпечити користувачів інформацією щодо ключових аспектів організації та здійснення внутрішнього аудиту**
- **затверджено форму Звіту про стан організації та здійснення внутрішнього контролю у розрізі елементів внутрішнього контролю** (наказ МФУ від 19.04.2019 № 160) та **розроблено відповідні переліки питань**
- **внесено зміни до Порядку здійснення Міністерством фінансів України оцінки функціонування системи внутрішнього аудиту** (наказ МФУ від 21.02.2019 № 77, зареєстрований в Мін'юсті 13.03.2019 за № 254/33225)

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Посібник з організації внутрішнього контролю

Методологічні вказівки з внутрішнього аудиту в державному секторі України

Ризик-орієнтоване планування діяльності з внутрішнього аудиту

Моделі для порівняння (референтні моделі) та аналіз даних

Внутрішній аудит ефективності

Інструментарій внутрішнього аудиту

Оцінка якості внутрішнього аудиту в державних органах

Роль внутрішнього аудиту в управлінні ризиками

Модель загальних компетенцій, навиків та знань

Проведення навчальних заходів в 2018-2021 роках

✓ 4 базові тренінги з внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту

✓ 2 тренінги з аудиту ефективності

✓ Тренінг з фінансового аудиту

✓ 2 тренінги II рівня з внутрішнього аудиту (референтні моделі)

✓ 3 тренінги з IT аудиту

✓ 6 тематичних вебінарів та конференцій, зокрема на теми: «Консультаційна роль внутрішнього аудиту», «Сучасні тенденції управління функцією внутрішнього аудиту», «Написання аудиторського звіту та його ключові характеристики»

✓ участь у проведенні навчальних заходів з питань внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту, які організовуються іншими державними органами

✓ тренінг «Навички ефективної комунікації у внутрішньому аудиті»

✓ тренінг з управління проєктами та управлінських навичок

✓ тренінг з планування аудиторського завдання

✓ на тему «Внутрішній аудит і шахрайство»

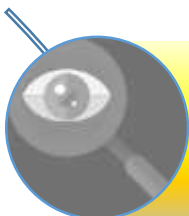
Розроблено навчальну програму з фінансового управління і контролю (внутрішнього контролю) для різних цільових груп (операційного керівництва, керівництва та працівників підрозділів фінансів/функцій другої лінії, внутрішнього аудиту) та проведено 3 базових курси

➤ реалізовано 4 пілотні проєкти з внутрішнього контролю та 2 пілотні проєкти з внутрішнього аудиту

ПЛАНИ НА 2021-2023 РОКИ

Запровадження національної сертифікації внутрішніх аудиторів з 01.01.2023 року

Розробка інтерактивного порталу ДВФК, який міститиме навчальні та інформаційно-аналітичні модулі, у том числі платформу для дистанційного навчання та оцінки фахового рівня внутрішніх аудиторів

Відстеження практичної реалізації правової бази з питань ДВФК, удосконалення нормативного та методологічного забезпечення внутрішнього контролю та внутрішнього аудиту (у т.ч. з урахуванням результатів проведених оцінок)

Проведення оцінок функціонування системи внутрішнього аудиту (зовнішніх оцінок якості внутрішнього аудиту) з метою надання рекомендацій щодо удосконалення такої діяльності

Запровадження діяльності аудиторських комітетів для проведення фахових консультацій та розгляду питань, пов'язаних зі здійсненням діяльності з внутрішнього аудиту, підготовки рекомендацій щодо її удосконалення